

Béts.

A' múlt Szombaton, úgymint Febr. 12-dikén
 Izületése napja vólt *Ferentz Föhertzegnek*, a' mi-
 dőn tehát 23 esztendő s lett már: mivel 1768 ban
 jött a' Világra. A' Föhertzeg' tiszteletére, nagy
 udvari Bál tartatott azon nap estve az Arany-
 Szálában, 's gazdag vatsora is adatott a' hivatalos
 Fő Méltóságoknak. Más nap dél tájban, öfzve
 gyültek azon mind két nemen lévő Fő Méltóságok
 a' *Nápolyi* Követ' szállására, kik néhány napok
 múlva, négy külömbkülömbféle Kontratántzot
 fognak az ide való Redut-Szálában (Palotában)
 tántzolni, a' *Nápolyi* Királynak vezérlése alatt;
 's ki szánkáztak a' *Práter* erdejében lévő Tsász.
 múlató Házba, holott a' *Náp.* Király által meg-
 vendégeltettek. A' ízánok mind piruts-ízánok vól-
 tak, két két személyre valók. Nem kellett ez
 úttal forsra botsátani, mint az első szánkázás'
 alkalmatosságával, mellyik *Gavallér*, mellyik
Dámát vigye: mert ezt most a' tántz' rendje ha-
 tározta meg, melly már előre ki van tsinálva;
 tsupán azt végezték el vonás által magok között,
 mítsoda rendet tartsanak a' ízánok. *H. Auersperg*
 Adám vezette a' ízánkázó sord, de most nem magá-
 nossan ült, hanem *Gaganek* Grófnéval együtt.
 Másodikban ment *Markéze Priore*, a' *Náp. Király*'
 kedves Embere, *Gr. Eszterházy Ferentz* nével, a'
 ki született *Grassalkovits* Leány. 3.) *Nápolyból*
 való *M. Diomeede Caraffa*, *Vallis* Grófnéval, a'
 ki született *Waldstein*. 4.) *Gr. Vallis* József, a'
 most *Szisztóvban* lévő *Hollandus* Követ' *B. Haeften*
 Hitvesével. 5.) A' *Nápolyi* Követ' *M. Gallo*, ide
 való *Lengyel* Követ' *Gr. Voyna* Hitvesével. 6.)
Gr. Kinsky József, *Gr. Hadik* Jánosnéval; abban
 a' ízánban, mellyet az Udvar adott vólt ez alkal-
 matossággal, a' *Nápolyi* Király' ízámára. 7.) Ő
 Fels. a' *Náp. Király*, *H. Lichtenstein* Aloyf. néval;
 a' *Gr. Kinsky* József' ízánnyán. 8.) Obristlieut.

N

Gr.

Gr. *Dietrichstein*, Gr. *Kinsky* Filep' vólt Feleségével, a' ki született H. *Dietrichstein* Leány. 9.) *Náp. M. Rieria*, *Kinsky* Józsefnével, a' ki született Gr. *Harrach* Leány. 10.) H. *Schwartzenberg* József, *Sera Capriola* He zegnével, az *Orosz* Udvarnál lévő mostani *Náp.* Követ' Hitvesével. 11.) Gen. H. *Auersperg* Károly, Gr. *Wrbna* Rudolfnéval, a' ki született H. *Kaunitz* Leány. 12.) Gr. *Wrbna* Eugen, H. *Lichtenstein* Károlynéval, a' ki született Gr. *Khevenhüller* Leány. 13.) Landgraf *Fürstenberg*, *Zichy* Istvánné — szül. *Pálffy* Grófnéval. 14.) *Nápolyi* Hertzeg *Sicignano*, H. *Lichtenstein* Káptalanbéli Úrral. — A' szánbéli lovaknak fejeket, nyakokat, és farkokat magassan fenn álló strutz-toll-bokréták ékesítették, 's számszámjaik rakva vóltak tsörgökkel. Minden szán előtt egy Lovázmester, vagy házi Hufzár lovaglott, tzifra köntösben; ezt ismét 2 durrogató Legények követték. — Estve, sok égő fáklyák között lett a' vissza szánkázás. — Ez nap nem vólt, mint szokott rend szerént lenni, Bál az Udvarnál; de bezzeg vólt egy olyan maskarás Bál a' Redut-Szálában, mellynek párja se *Károly'*, se *Ferentz'*, 's *M. Therésia'*, és *II. József'* Országzások alatt nem vólt még; és így a' miólta fenn áll a' Redut-Szála. (Értjük a' pénzért adatni szokott maskarás Bálokat.) A' Kasszára vigyázó Személyyek bizonyítják ugyan is, hogy még soha sem vettek bé annyit a' Bémenőktől, mint ekkor; tudniillik: 6400 forintot *). — Egy egy Személy szokott a' tsupa bé-botsáttatásért 2 forintot fizetni; vóltak

---

*) Jól telt ez úttal az Udvari Teátrum' Kasszája, mert a' Musikusok' 's a' Redutszálát világozó viafz-gyertyák nem kerültek többbe, mintegy 400 forintnál: 6000 jutott tehát az említett Kasszába.

tak tehát 3200-an, a' kik fizettek: azoknak számok, kik ingyen kaptak bilétet az Udvartól, reá ment valami 300-ra. — Jelen vólt ebben a' Bálban a' Tsászfár is, a' *Nápolyi* Király és Királyné, *Ferentz*, *Ferdinánd*, 's *Károly* Föhertzegek, *Ferentz* Föhertzeg' Hitvese, és *Albert* Hertzég, fok Udvari Méltóságokkal együtt. Estvéli 10 órától fogva, egész reggeli 5 óráig, soha le nem ült ő Felsége a' Tsászfár; hanem állott, járkált, 's még olykor olykor tászfításokat is kapott. Kivált, a' többek között egy *Olafz* Maskara igen meg találta tászfítani: de a' mellyre ő Felsége meg sem szállalt. Mondja azonban egy más, az említett Maskarának olafz nyelven, hogy vigyázzon, mivelhogy a' Tsászfár lett legyen az, a' kit úgy meg tászfított. Erre a' Maskara vissza néz, 's jól szemébe tekintvén ő Felségének, azt mondá: „Ugyan szeretem, hogy láthatom; még úgy se láttam.“ — A' *Nápolyi* Királyon nem tágítottak két affzonyi ruhás Maskarák. Sokat nevetett nekik a' Király. — A' *Nápolyi* Királyné, fekete maskarában járkált fel 's alá, a' múlató Nép között, éjfélutáni 3 óráig. A' Föhertzegek, 's *Ferentz* Föhertzegné, néhány Kamarás Urakkal, 's Gróf Kisaffzonyokkal együtt, egy *Frantzia* *Quadrilt* tántzoltak; mellynek igen fok Nézői vóltak. — Egész reggeli 6 óráig tartott a' musika; még akkor is tömve vólt a' Szála emberekkel. — A' haza-menetellel, fokban meg akadtak: mert reggelre szintügy szakadt, úgy esett az első; 's mivel az erzfénnyek nem engedte, hogy annyit fizethessenek a' kotsisoknak, a' mennyit szoktak azok olyan időben kivánni: tsak *per gyalog* kellett haza vezetni nagy tzifrán, 's jobbára maskarássan a' Kedvesseiket.

Tegnap, ismét Bált adott a' *Nápolyi* Követ, mellyben az Udvar is meg jelent, szokása szerint.

Nevezetes foglalatjáért, ide iktatjuk egy Levelet az *Orosz* Tsászárnénak, mellyet az, még a' múlt elztendő' Novemberében útasított *Bétsbe*, *H. Deligne*hez:

„Ne félyen Hertzegséged, hogy úgy bánjak a' Leveleivel, mint a' Szomszédimeival. Hertzegséged' Levelei mindenkor gyönyörüségemre vannak nékem; másoké ellenben gyakran unalmat okoznak. Hamar s által adom az ilyeneket, vizsgálás végett a' Tapátsomnak, mellyel én mindenkor egygy értelemben vagyok: ha ő az én értelmemen van. Ellenben gyönyörködtető foglalatosságom az énnékem, midőn Hertzegségednek kell válaszolnom. — A' *Pekingi* Újságok azt bizonyítják nagy magasztalással, hogy a' kis szemű *Chinai* Szomszédim, példássan követik pontról pontra azon számtalan izokásokat, melyeknek alája vagynak vettelve. — A' mi illeti az én *Perfa* Szomszédjaimat, ezek rend szerént nyakokat törik egymásnak minden hónapban. Hasonlók ezek a' mi tengereink' jég-darabjaikhoz; mellyek a' szélvezek' idején öfzve ütődnek, 's egymást el törik. — A' *Lengyelek*, hogy reá üt-hessék a' magok szabadságokra a' petsétet; kéfzék a' katonai Despotismus jármába botsátani nyakaikat; 's ezt, annál szabadabb akarattal tselekefzik, minthogy magától függ közölök kitőlkitől, hogy a' tsengő pénzt, mellyet azért fogtak adni nékie, el vegye e', avagy nem. — *Selim*, és a' Divánja, jónak találták, hogy Tutoróság alá adják magokat, 's Tutoraiknak engedjék által, hogy azok tüzessen folytassák az ő dolgait. — Így könnyítnek leg alább magokon. De mi, mind szárazon, mind vizen tsak verjük őket, a' mi ditséretes szokásunk szerént. — Ti, *Auszriaiak!* . . . Ti, békefféget tsináltok! . . . — A' két Bárók (*Igelström*, és *Armfeld*) a' *Verelénél* szerzett békefféget még erőffebb talpra fogják már most helyheztetni, két réffzről való követtsegeik

geik által. (*Igelström*, az *Orosz* Tsászárné Követe *Stokholmban*; *B. Armfeld* pedig a' *Svéd* Királyé, *Pétersburgban*.) — *Anglia*, hadhoz készíti magát. — *Spanyol Ország*, békéltetésben foglaltoskodik. — A' *Pruzziai* Király, Diktátorrá akarja magát tenni. Nem vólt az, az ő Attya' Bátyya (*Fridrich*) 1756-ban. — *Frantzia Ország*nak 1200 Törvényadói vagynak, kiknek senki se fogadja más szavokat, hanem tsak a' Király. — *Hollandia*, örömeztobb szeretne pénzt nyerni kereskedése által, mint pénzét hadi készületekre fordítani's a' t. Én szinte el is felejtém magamat. Tsak a' Szomszédimról kelle vala Hertzegségadnek szóllanom: 's azonban *Asiát*, és *Európát* rendre mustráltam.

Magyar Ország.

Az el múlt hónapnak 8-dikán költ Kir. Válasznak el maradt részéből ezeket kívántuk közleni:

Az úgy nevezett Patentlisoknak küldését tsak azon esetre tartja Ő Felsege midőn egyedül azok által lehet fogantatottan közönségesekké tenni olly dolgokat, mellyek külömben a' Törvénnyel nem ellenkeznek. — Ha fognak találkozni a' Magyar Nemzetből, kik egyébaránt Izükséges minémüségekkel fel ruháztatva lévén Követtségeket kívánnának viselni: az ilyeneknek utat fog nyitni Ő Felsege, a' Státus belső Kancelláriáján való magok tökéletes el készítésére. — Az Iffjúság nevelése módjának ki tsinálására meg engedi Ő Felsege, hogy különös Ország Gyülesi Deputatio állittassék fel: de ki köti a' maga Kir. jussainak e' részben is sérelem nélkül való maradását, Ő Felsege bizonyosokká teszi a' felől a' Státusokat és Rendeket, hogy sem mi dolgoknak folytatására idegen nyelvet bé nem yisz; 's hogy pedig a' született Magyar Nyelv inkább terjedjen, és pallérozódjon: a' *Gymnasiumokban*,
Aka-

Akademiákban, és Magyar Univerzitásban különös Tanítója fog a' Magyar Nyelvnek, és Stylusnak rendeltetni, hogy mind azoknak, a' kik még a' Magyar Nyelvet nem tudják, 's meg akarják tanulni; mind pedig a' kik már értik, 's benne magokat tökéletesíteni kívánják, alkalmatosságok lehessen a' magok kívánságaiknak tellyesítésére; a' dikastériomi dolgok pedig deák nyelven fognak még most folytattatni. — Ő Felsege kegyelmellen reá áll, hogy a' *Kánoknak, Jászoknak, és Hajdúk-nak* ülések 's voksok lehessen ezentúl az Ország-Gyűléseiben; és ez eránt közönséges törvény is hozattassék. — A' Felség' meg bántása büntetésének, közöns. törvény által meg állítandó enyhítését (mitigatio) nem akarja Ő Felf. az ezen törvényt meg előzőtt esetekre ki terjefztetni. — Hogy a' Katonaság ne tsak a' Királynak, hanem az Orzágnak hűségére is esküdjön: nem itéli szükségesnek Ő Felsege.

Pafon Febr. 10-dikén. Az elegendes Deputáció által stilusba vett Tzikkelyeken nem tsak kerestül ment már egészen az Ország Gyűlése; hanem által is adta azokat a' Cancellária ide le lévő részének. Ez 19 Tzikkelyeket küldött fel már tegnap előtt a' maga ítéletével együtt *Béts-be* a' Ministériumnak; a' még hátra lévőket is fel küldi a' napokban. — A' Vallás dolgát el intéző Kir. Határozás, Ő Felsegének utóbbi módosítása szerént megy be, az Ország Gyűlési Tzikkelyek közzé, mellyek ezentúl Törvényül fognak szolgálni. Benne lessz a' fel tételben; *Non obstante Contradictione Cleri et partis alicujus e Catholicis Secularibus* az az: *ellent nem állván a' Papi rendnek, és a' világi Catholicusok valamelly részének ellenzése*: mivelhogy az említett Kir. határozásnak Ország Gyűlési Tzikkelyek közzé való menése ellen, Protestatiót adott

bé

bé a' Primás az egész Papi Rendnek nevében; ellene szólottak annak némelly világiak is, 's olly tartósok voltak az akaró és nem akaró Felek között a' vetekedések; hogy már egész ötöd fél óráig húzódott az Ülés, a' midőn Gr. *Batydni* Aloisius, igen fontos és hathatós Beszédével véget vetett az ellenkezéseknek. Ezen Beszéd Nádorispány Ő Kir. Hertzegségének szívét is annyira meghatotta, hogy érdemesnek íteltetett általa F. Királyunkhoz való fel küldésre. — Pompás szánkázása volt tegnap Nádorisp. Ő Kir. Hertzegségének az Ország Eleivel együtt. Szánkáztak t. i. 32 válogatott tzipra szánakon trombita 's musika szó alatt, egy ide közel lévő jószágába a' Primásnak. Hólnap vagy hólnapután újra így fogják magokat mulatni, a' mint van a' hire.

Pozsonból írja egy más jó Hazafi: „Tudom, hogy olly nemes érzékenységű Férjfiaknak, kik tellyes igyekezeteket a' Magyar Nyelvnek gyarapítására fordították, kedvesebb hirrel nem szolgálhatnak, mint az itt következő tudósításommal; hogy tudniillik: T. *Grigely* József Úr, a' *Zólyom* Városában lévő Deák Oskoláknak rendes Tanítója, Felf. Királyunknak azon kegyes Végezését, mellynek ereje szerént, különös Tanítója fog a' Magyar Nyelvnek, és Stylusnak minden nagyobb Oskolákba bé vitetni, önnön magától, 's a' Hazafiság Lelkének indításából, már meg előzte. Mert, minekutánna ditséretes szándékját egy nyomtatott tudósítás által, egész Ns *Zólyom* Vármegyében közönséggé tette volna: hozzá is fogott a' múlt hónapnak 4-dikén, a' *Magyar* Nyelvnek, minden bér, vagy jutalom nélkül való tanításához; és egy úri Embernek bizonyítása szerént, többre ment már 25-diken 30 nál a' Tanítványoknak száma. Annál többet lehet pedig ezen érdemes Professzor Urnak hazafiúi buzgóságától várni, hogy a' *Piaristák* Rendjében, mellyből tsak a' múlt éftzendőben lépett ki, 10 egész éftzendőki gya-

gyakorlotta a' Tanitói Hivatalt; még pedig mi formán? könnyen meg lehet abból is itélni, hogy 3 éftendőkkel ez előtt, midőn még *Nyitra*n tanított volna, ama Múzsák' kormányozására született M. B. *Prónai* Gábor Úr által egy igen kegyes Levéllel tiszteltetett meg; mellyet magamnak is vólt szerentsém olvasni."

Említett Tudósítását T. *Grigely* Úr, Deák és Német nyelven adta vólt ki nyomtatásban az el múlt Dec. 24-dikén. Ennek értelmét azért iktatjuk munkánkba, hogy ez által olly példás hazafiúi tselekedetnek emlékezetét örökre fennmaraszthassuk; 's annak követésére Hazánknek több Fiait is meg nyerhessünk.

A' Tudósításnak értelme ez:

„A' Magyar Ifjúságnak jó nevelését tárgyazó Feltételeik közzül, az Ország' mostani Gyűlésén együtt lévő Státusoknak és Rendeknek, egy az, hogy az Oskolákban taníttasson az Ifjúság a' Magyar Nyelvre; hogy illy módon ezen hasznos, 's *Magyar Országban* igen szükséges Nyelv, lassan lassan az egész Országban el terjedjen, és közönséges Nyelvvé vállyon. Ezt bizonyítják mind a' Ns Vármegyék' nagyobb részének Ó Felsége eleibe tett terjelztéseik, mind pedig az Ó Felsége' kegyelmes akaratja; mellyet ezen folyó éftendőben Aug. 21-dikén, 21484-dik szám alatt tett a' Kir. Helyt. Tanáts nyilvánvalóvá. — Hogy továbbá a' Magyar Nyelv mindenkor ugyan, főképpen pedig a' mostani körülállásokban olly szükséges légyen *Magyar Országban*, hogy annak el mulatása, nyilvánóságos bizonyosága légyen a' kellete szerént való nevelés' el mulatásának, nyomos okokkal meg mutatja azt egy Könyvetske, melly' következendő tzim alatt jött *Bétsben* világ eleibe: *Egy Magyar Társaság eránt való jámbor szöndek.* — Gondolóra vévén a' Magyar Nyelvnek hasznos, és a' Hazában szükséges vóltát, hogy mind ezen *Zólyom Vármegyé'*, 's annak Szom-

Szomfédjai', mind nevezetesen ezen Szab. Kir. Zólyom Városa' Iffjainak lehessen az alatt is alkalmatosságok, a' Magyar Nyelvnek fundamentomos meg tanulására; míg kegyelmes Rendeléseket fogva tétetni az erántt Ő Felsege; és a' Szülök meg szabadíthatassanak azon terhes költségtételektől, mellyeket szokott okozni Fiaiknak gyakran messze földre való küldése: fel tettem, hogy a' jövő 1791-dik Esztendő' Januáriussának 4-dikén el kezdem; 's annakutánna minden Kedd napokon délutáni 3 órától fogva 4-ig; Tsötörtökökön pedig délelőtti 9 órától fogva 10-ig folytatni fogom a' Magyar Nyelvnek tanítását. — A' betük' ki mondása' 's helyes öfzve foglalása' módjának elő-adását, a' nyomtatványoknak, és kézi írásoknak olvasásában való gyakorlás fogja követni. Esztendő alatt, könnyű 's foganatos móddal végig fogok menni a' Magyar Grammatikán, *Farkas, Meliboeus, Klein, Perefzlényi* 's a' t. útmutatások szerént. — A' kiknek tehát akár a' Deák, akár a' Nemzeti Oskolákból (az utóbb említett Oskolabéliek közzül, azoknak javaslom kiváltképpen, a' kik a' jövő 1792-dik oskolai Esztendőben, a' Deák Oskolákba fognak által menni) szíves szándékjok vagyon, ezen Nyelvnek minden költség nélkül való meg tanulására: adják bé neveiket írásban Dec. végén a' *Gymnasium*' Gondviselőjének, hogy kivántató nagyságú helyet lehessen előre ki választani a' tanításra.

*Grigely József, a' Zólyomi
K. Gymnásiumban köz.
rendes Tanító.*“

Moson Vármegyének *Metsér* nevezetű helységéből írja egygy érdemes Hazafi:

„Gyülést tartván a' falusi Felsőbbség itten a' napokban, vetélkedésbe eredtek azon a' Biró, és Nótárius: ha vallyon mellyrevalóssan, vagy dolmányossan öltözködnének e' szebben a' Magyar Urak? A' különböző vittalás közben, meg szóllal

a'

a' Törvénybíró: „Nékem (úgymond) szebbnek tettik, ha dolmányt viselnek az Urak: mert akkor övök is van.“ Noffza, a' Törvénybíró mindnyájan magasztalni kezdik, hogy helyén szállott legyen; és rendre köszöngették az egészségéért a' Falu' Tsutoráját. — Meg bizonyította ezen kis Község, a' maga magyar érzékenységét azzal is, midőn a' múltt elzúdnak utóllyan, Országunk' újjonnan születésére egy Oszlopot emelt, illy reá-irással:

Ezer hét száz kilentzvenben,
Midőn Magyar újjult szerben,
Így *Metsér* is örvendett:

Szent *Istvánnak* példájára,
Im' Oszlopot hál'adásra

Nagy Asszonnak épített. “

Gróf *Károlyi József* Kontzipistává lett, a' Kir.
Helytartó Tanátsnál.

Német Birodalom.

Bender Fővezérhez útasított Levelét *Dohm* Úrnak, sokan tartották vólt költött Irásnak eleintén, nem tsak azon vallástételnél fogva, mellyet tett Jan. 15-dikén a' felől *Bender* Fővezér; hanem magának a' Levélnek tulajdon foglalatjára nézve is. — A' *Neuvidi* Újságnak 4-dik Darabjában, következő jegyzések vagynak fel téve az említett Levélre: 1.) Annak foglalatja, egészen ellenkezik a' Birodalom' Konstituziójával, 's hibás állításokon épült; p. o. hogy a' *Frankfurti* Feltételek magától a' *Prussziai* Királytól helyben nem hagyattak, 's a' *Lüttichi* Pártosoktól el nem fogadtattak. 2.) Nints egy betű említés is benne a' felől, hogy az Iró parantsolatot vett vólna a' maga (*Prussziai*) Udvarától; a' melly pedig szükségesnek láttzik, egy ilyen nyomos dologban. 3.) Különös, hogy *Dohm* Úr, nem a' Kerületnek végrehajtó Kommissziójához — nem is a' Tsásztelleyes hatalmú Ministerhez; hanem Generálishoz ír, a' kiről maga is fel teszi, hogy az, olly járat

rat.

ratlan a' dologban, hogy ő — egy idegen Udvarnak Ministere; annak — más Udvar' Generálissának, maga tanácsadását, 's útasítását ajánlja. 4.) Különös, hogy minekutánna a' Prussziai Udvar 1790-ben Apr. 6-dikán, olly nyilatkoztatást tett volna közönségesen maga felől, hogy a' Lüttichi végrehajtásban semmi részt többé venni nem akar; hanem az egész dolgot által engedi azoknak, kik azt könnyebbnek gondolják: a' minthogy vissza is vonta a' maga Seregeit; most egyszerre fel emeli szavát *Dohm* Úr, mindjárt az *Aufstiaiak'* bé férkezését követő napon: de tsupán a' Tsászárnak, 's a' Prussziai Királynak egyesülésekről szóll; a' több végrehajtó Udvarokról pedig még tsak nem is emlékezik. 5.) Különös, hogy 13-dikon költ az Irás *Aquisgranumban* (*Aachen*), még is már 14-diken reggel fok nyomtatvánnya el vólt annak osztva *Lüttichben*, a' Nép között: előbb kellett hát arról tudni a' Nyomtatónak, mintsem útnak indítottatott vólna az *Bruxella* felé. 6.) Különös, hogy *Bender* Úr azt téteti közönségeslé 15-diken: mennyire tsudálkozik ő azon, hogy nyomtatva lát egy hozzája szólló Irást, mellyet azonbau nem vett. 7.) Különös, hogy a' *Lüttichi Prussz.* Követ, *Senfft* Úr, kemény ki fejezésekben panaszollya azt, hogy *Bender* Úr közönségeslé tétette légyen *Lüttichben*, egy olly Irásnak nem vételét, mellynek hozzája kell vala útasítva lenni, 's gyalázatos tselekedet' szerzőjének nevezi, ezen közönségeslé tételnek az okát. 8.) Különös, hogy éppen ezen *Senfft* Úr, *Bender* Úr' vallástételének ellenére sem szünik meg, egy olly Irásnak valóságát állítani, mellynek ki osztása újjonnan meg háborította, a' törvényes úton helyre állani kezdett tsendességet. — Ó szerentsétlen Levél! (így kiált fel továbbá, a' *Neuvidi* Újság' Szerzője) lehetetlen, hogy az, ama jó gondolkozású 's hajlandóságú *Dohm* Urtól származott légyen.

El érkezett azonban, Jan. 16-dikán a' Levél
Ben.

Bender Fővezérhez. Nem lehetett hát többé már annak valósága felől kételkedni. Erről emlékezik a' *Neuvidi* Újságnak 5-dik Darabja is; de a' mellett, következő jegyzéseket tesz a' *Levéltre* :

„Ebben az Irásban (t. i. a' *Dohm* Úr' *Leveleiben*) a' van, hogy *Bender* Fővezér, mostani állapotjokban tartozzon hagyni a' *Lüttichi* dolgokat: mivel azok erántt eggyezés lett a' *Prussziai* Király, és a' Tsászfár között. Tehát azt teszi fel *Dohm* Úr, hogy a' *Bétsi* Státus-Kantzellária bizonnal el fogta felejteni, *Bender* Fővezért, avagy a' Ts. Ministert ezen eggyezésről tudósítani; és ha igaz, hogy a' Tsászfár, 's a' *Prussz.* Király, a' Birodalom' Rendjeivel, 's Törvényfzégeivel való közlése nélkül a' dolognak, eggyeztek eggyütt: úgy, tsak rakásra kell hordani minden *Német* Törvényeket és Végzéseket, 's meg kell gyűjtani. Azután kérddhetik egymástól a' *Németek*: Kihez tartozunk mi? Felelet: ahoz, a' kinek több bajonétja van. — Ekként, vége a' Birodalom' Konstitutiójának; 's leg alább tudja olztán még is az ember, hányadán van.“

Jan. 27-dikén útasította *Betsbe Lüttichből*, egy mostan ott mulató Úr a' maga *Levelét*, mellyben is ezeket írja: „Itt, most minden tsendellégben vagyom. — *Gr. Mean*, a' *H. Püspöknek* közelről való *Attyafia*, hosszas távólléte után, feleségestől vissza jött. Maga a' *H. Püspök* is meg fog érkezni a' jövő héten. — Itt azt halljuk, hogy a' *Brabantziaiak* még itt amótt nyughatatlankodnak: de ezen nyughatatlanságok, kétségkivül tsak a' haldokló pártütésnek utólsó vonódásai fogtak immár lenni.“

Spanyol Ország.

Minthogy egy időtől fogva, nagyon meg kezdett vólt fogyatkozni az *Ország*' *Kintstárja*: tehát az arra vigyázó *Minister*, az adónak nevelése által kívánt azon segíteni, 's *Gallitzia* Tar-

to-

tományán tett leg elsöben is próbát; de a' Nép olly keményen ellenek szegezte magát a' felsöbb Rendeléseknek, hogy a' tartománybéli Seregeknek számát szaporítani kellett: de erre még inkább fel lázzadt a' Nép, 's a' szomszéd Tartományok is háborogni kezdettek. Illy környülállások között fel vette a' Nép' ügyét az *Orensei* Püspök, 's egy Irást botsátott a' Királyhoz, mellyben a' Tartományok' Lakosinak már régtöl fogva tartó sartzoltatásaikat, 's mindenekböl lett ki puztítottásokat olly szabadon, és szívreható módon adta elő, hogy a' Király mindjárt parantsolt, az adónak le szállítása eránt. — Ha ezt nem tselekedte volna a' Király: nagy gonofs követthette volna az egész Országot; mellynek bizonyosabb el háritására, más szükséges eszközöket is elő vész az Igazgatás. — Rész szerént számkivetésbe küldettek, rész szerént tömlöztzre hányattak sok ollyas személlyek, a' kiktöl méltán lehetett félteni a' közönséges tsendefféget.

Talám tsak meg készül már a' *Marokkói* Tsászárral a' békeffég, mert az a' végett *Madridba* rendeltt *Marokkói* Követ *Ceutába* érkezett vólt.

Frantzia Ország.

Mennyire ment légyen *Párisban* a' nyomtatás szabadsága, meg tettzik ez a' többek között abból is, hogy az egész Városban közönségeffen árúlják ezen tzimü Könyvet: *Les crimes des Rois de France, depuis Clovis, jusqu'a Louis XVI, par Mr de la Vicomterie.* (*Frantzia Ország' Királylyainak vétkei, Clodoveustól fogva, XVI. Lajosig. De la Vicomterie Úr által.*) A' Szerző, még *IV. Henriket* sem hagyja szárazon. — Bizonynal nagy tárgyává fogta tehát venni, a' mostani Király előtt uralkodott Fejedelmét, *XV. Lajost*, a' kire már 1771 dikben is következendő értelmü versek jöttek ki *Párisban*: „*Diána, Bachus, és Vénus* meg rövidítik a' te élted folyását; küld el, még idő van reá, magadtól azt a' Szentelent (*Barry* Gróf-

SAS

Grófnét), a' ki gyilkosa a' te betsületednek; hagygy fel a' te illetlen szerelmeddel. Te, nem egyéb vagy, hanem egy gyáva Tyrannus; eggy erőtelen machina, 's Barry' szolgája. Tsúfolnak, 's utálnak tégedet a' Gangestől fogva, a' Tamefis vizeig (*Asiának* széleitől fogva, *Londonig.*)“ — Mennyire orránál fogva hordozta legyen említett Barry Grófné *XV. Lajost*, egy jelensége annak ezen történet is: *Aiguillon* Hertzegnek bizonyos tisztséget kér egykor a' Grófné a' Királytól. Ez, azt feleli, hogy azon tisztséget *Choiseul* H. kérte volna már, eggy atyafiának. Tehát még több van már e' szerént, felele a' Grófné, az én kéresemnek tellyesítésére: mivel ez, egy kis büntetés gyanánt is fog esni *Choiseul* Hertzegnek, az én eránttam viseltető gyűlölségéért, 's rossz magá alkalmaztatásáért. A' Király el mosolyodott, 's azt mondá a' Grófnénak, hogy tőle semmit is meg nem tagadhat. — Nem tagadta meg annakutánna még azon kérését is, melly H. *Choiseul* Minifterségének végződését tárgyazta; 's a' melly kérését pedig tsak illy tréfaképpen tett fel eggy estve a' Királynak: *En, úgymond, el küldöttem a' Choiseulemet; hát a' Király mikor küldi el a' magáét?* Arra tzélozott t. i. a' Grófné, hogy az nap ki adott egy Szakáttán tsak azért, hogy az nagyon hasonló vólt H. *Choiseul*hez. — Még él Barry Grófné, 's meg is károsodott nem régiben. A' míg t. i. *Luciennes* nevezetű mezei jószágára lett vólna, bé rontottak *Párisi* lakó szobáiba a' tolvajok, 's el vitték 1 millió 's 100,000 Livrát erő gyöngyét, és drága köveit. Ez az eset eggyfersmind mutatja, mibe kerülhetett legyen Barry Grófné, *XV. Lajosnak.*

Török Birodalom.

Azt tartják, az el múlt efszendő' Nov. nek 22 dikén költ *Konstantinápolyi* Levelek, hogy soha talám nagyobb aggódásban nem vólt a' Diván, mint ez úttal; már nem is tart Izámot többé a' maga

42

maga erejére; hanem egésszen a' Frigyeffeire tá-
malzkodik: 's azoknak számát minden módon
igyekezik szaporítani. Ugyan ezért, nagyon rajta
van, hogy a' *Lengyelekkel* frigyet köthessen; de
még ezen frigy dolgának ki menetele igen bizon-
talan: mivelhogy öfzve kaptak azon egymás kö-
zött a' *Lengyel* Követ Gr. *Potocki*, 's a' *Prussziai*
Knobelsdorf Úr. — Tudniillik a' Frigykötésben,
azt akarja Gróf *Potocki* meg állítani, hogy ha
Lengyel Ország fegyvert fogánd a' *Porta* mellett:
az, magát e' részben a' *Prussziai* Udvarhoz fogja
mérsékelni; 's minekutánna *Prusszia* támadándja
meg előbb az Ellenséget: úgy fog oltán ő is
fegyverhez nyúlni. A' kereskedést tárgyazó szö-
vetségben pedig annak akarja jól meg kötni a'
tsomóját, hogy a' *Lengyeleknek* szabad hajóká-
zások lehessen a' *Dniefter* (*Niefter*) vizén, és a'
fekete tengeren. — A' *Prussziai* Minister, tüzeffen
ellenek van ezen 2 tikkelyeknek, 's azt mondja,
hogy ha hadat kell *Russziával* kezdeni a' *Portáért*,
szükségesképpen *Lengyel Ország* tartozik első
lenni a' meg támadásban, minthogy közelébb
van, 's azért is jobban keze ügyibe esik a' török
határoknak óltalmazása. Hogy a' fekete tenge-
ren, 's a' *Dniefter* vizén való hajókázást ellenzi
Knobelsdorf Úr a' *Lengyeleknek*: anniak az a' tu-
lajdonképpenváló fundamentoma láttatik lenni,
hogy így *Prusszia* lokat vesztene. — Mert most
tsupán a' *Weichsel* vizén, és így a' *Prussziai* Stá-
tusokon, 's vámokon kereftül szállíthatják a'
Lengyelek minden gabonájokat a' *Bált* tengerre,
's ennél fogva néminémüképpen a' *Prussziai* Tar-
tományokhoz vagynak kötve; de ha a' fekete
tengerre is útjok nyilik a' *Dniefter* vizén: úgy
bizonyossan nem fognak ezentúl annyi vámot ven-
ni tőlök a' *Prusszusok*, mint vettek ez ideig. —
Ezen ellenkezések miá, nem készülhetett meg
ekkoráig a' kötés, *Lengyel Ország*, és a' *Porta*
között: mert a' *Porta* semmit se akar tsinálni, a'

Ber-

Berlini Kabinétnek jóvá-hagyása nélkül; Gróf *Potocki* pedig nem akar el állani, a' maga kívánságaitól. — Nagy meg háborodással érti azokban a' *Porta*, hogy az *Oroszok* naponként nevelik a' magok győzedelmeiket; külömbkülömbféle Várat foglaltanak el a' *Duna*' torkolatjaiban; sőt kis hajós Seregekkel együtt bé is vették már magokat a' *Dundra*; továbbá, hogy az *Orosz* nagy hajós Seregis a' tengeren vagyon még, mellynek hajói egész *Várna* elibe el menegetnek, 's ott néhány *Török* hajókat, a' mellyek *Konstantinápoly*' számára vóltak meg rakva eleséggel, elvettek, 's magának is ezen Városnak szer felett meg vetették az ijedjtét. A' Szultán tehát siető parantsolatokat adott ki leg ottan, hogy egy *Seraskier* menjen bizonyos számú Sereggel *Várna*hoz, ki az *Oroszoknak* szárazra való szállásokat meg akadályoztathassa. Hajós Seregnek is kellene ki állani a' tengerre; de az, oly rossz karban vagyon, hogy lehetetlen lenne néki az esztendőnek ezen tikkelyében meg maradni a' feketé tengeren.

Nov. 11-dikén, Követjét indította a' *Porta Berlinbe*, kire ezeket bírta: 1.) Köszönyve meg a' *Porta*' nevében a' *Prussziai* Királynak, hogy az, maga hathatós közbevetése által, félbe szakasztotta az *Auszriai* diadalmakat; 's a' *Német* Tsálszárral, a' *Porta*' részére hasznossan kötendő békességnek fundamentomát meg-vetette. 2.) Kérje ő *Prussziai* Felségét, hogy a' mint a' *Porta*-val tett frigykötésében meg ígerte, izenne hadat az *Orosz* Tsálszárnénak, ha az tovább is késedelmezne még magát, minden nyereségeinek vissza botsátására ajánlani. 3.) Igyekezzen minden elkövethető módon ki tanulni; minémű gondolatokkal legyen vóltaképpen a' *Porta* eránt, a' *Prussziai* Kabinét.

Költ *Bétsben*, Febr. 15-dik napján 1791.